

travelbook

Malezja, Singapur i Brunei

Bezdroża

Mistrzowska **ERGO**
#ochrona **HESTIA**

Autor przewodnika: Krzysztof Dopierała

Redaktor prowadzący: Maciej Żemojtel

Redakcja i korekta: Gabriela Turzańska, Maciej Żemojtel

Opieka techniczna: Katarzyna Leja

Skład: DAKA – Studio Graficzne

Opracowanie kartograficzne: Magdalena Kroczak, DAKA – Studio Graficzne

Źródło pochodzenia danych kartograficznych:

© OpenStreetMap contributors; www.opendatacommons.org/licenses/odbl

Projekt okładki: Ewa Jarocka; materiały graficzne na okładce zostały wykorzystane za zgodą Shutterstock Images LLC

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autor oraz wydawnictwo Helion dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autor oraz wydawnictwo Helion nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Wydawnictwo Helion

ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice

tel.: 32 2309863

e-mail: redakcja@bezdroza.pl

księgarnia internetowa: <http://bezdroza.pl>

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres:

<http://bezdroza.pl/user/opinie/?bemst1>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzje.

Wydanie I

ISBN: 978-83-283-4160-9

Copyright © Helion, 2018

- **Kup książkę**
- **Poleć książkę**
- **Oceń książkę**
- **Księgarnia internetowa**
- **Lubię to!**
- **Nasza społeczność**

Spis treści

ATRAKCJE MALEZJI, SINGAPURU I BRUNEI	6
INFORMACJE PRAKTYCZNE	13
PRZED WYJAZDEM	14
Wybór czasu podróży	14
Źródła informacji	15
Formalności	17
Co zabrać?	27
Planowanie budżetu	33
PRZELOT	37
NA MIEJSCU	38
Komunikacja	38
Nolegi	43
Wyżywienie	48
INFORMATOR A-Z	53
INFORMACJE KRAJOZNAWCZE	61
KRAJOZNAWCZE ABC	62
Klimat	63
PRZYRODA	64
Fauna	64
Flora	65
► WYDARZENIA KULTURALNE	66
SPOŁECZEŃSTWO	68
Demografia i profil etniczny	68
Religia	71
Obyczaje	78
KUCHNIA	81
MALEZJA. PÓŁWYSEP MALAJSKI	87
KUALA LUMPUR	89
MALAKKA	103
IPOH	111
► ARCHITEKTURA MALAJSKA	114
WYŻYNA CAMERONA	116
GEORGETOWN	120

WYSPA LANGKAWI	132
WYSPY PERHENTIAN	136
▶ NA SPOTKANIE ZE SŁONIEM	140
PARK NARODOWY TAMAN NEGARA	142
WYSPA TIOMAN	145
JOHOR BAHRU	149
MALEZJA. BORNEO	153
KOTA KINABALU	155
PARK NARODOWY GÓRY KINABALU	160
SANDAKAN	164
RZEKA KINABATANGAN	170
ARCHIPELAG SEMPORNA	174
KUCHING	178
Park Narodowy Bako	185
Wioska Kulturalna Sarawaku	186
Park Narodowy Mokradel Kuching	186
Rezerwat Przyrodniczy Semenggoh	187
Park Narodowy Gunung Ganding	187
SIBU	188
RZEKA RAJANG	192
PARK NARODOWY NIAH	195
PARK NARODOWY GUNUNG MULU	197
BRUNEI	203
BANDAR SERI BEGAWAN	205
SINGAPUR	213
Zatoka Marina	217
Dystrykt Miejski	218
Chinatown	224
Małe Indie	225
Kampong Glam	227
Wyspa Sentosa	228
SŁOWNICZEK POLSKO-MALAJSKI	234
INDEKS	238
LEGENDA	239

Spis planów i map

Półwysep Malajski __ przednia okładka	Wyspa Tioman _____ 145
Kuala Lumpur – Chinatown, plac Merdeka i Park Dziedzictwa Tun Abdul Razaka _____ 92–93	Johor Bahru _____ 150
Kuala Lumpur – Sentral i Brickfields _ 95	Kota Kinabalu _____ 156
Kuala Lumpur – Złoty Trójkąt _____ 96	Sandakan _____ 164
Malakka _____ 105	Kuching _____ 179
Ipoh _____ 111	Okolice Kuching _____ 185
Wyżyna Camerona _____ 116	Sibu _____ 189
Tanah Rata _____ 118	Bandar Seri Begawan _____ 207
Georgetown _____ 120–121	Singapur – Zatoka Marina i Dystrykt Miejski _____ 220–221
Wyspa Penang _____ 130	Singapur – Chinatown _____ 224
Wyspa Langkawi _____ 132	Singapur – Male Indie i Kampong Glam 226
Wyspy Perhentian _____ 137	Singapur – Wyspa Sentosa _____ 229
	Północne Borneo _____ tylna okładka

Spis ramek

Malezja, Singapur i Brunei w internecie _ 16	Ach, jak malajsko! _____ 91
Przelicznik walut _____ 26	W stylu Hubbacka _____ 97
Warto zabrać _____ 29	Ciasne, własne i podłużne _____ 115
Ringgit na wagę złota _____ 34–35	Sztuka z murów _____ 123
Zamrażarki na kołach _____ 39	Penang znad talerza _____ 126
Podróże w ramadan _____ 40	Atak namorzynów _____ 151
Wynajem rowerów i skuterów _____ 42	Przysmaki z dżungli rodem _____ 166
Weekend zaczyna się w czwartek ____ 55	Sabah 1000+ _____ 171
Turystyczny <i>savoir-vivre</i> _____ 56	Nadrzeczny <i>homestay</i> _____ 172
Polskie placówki dyplomatyczne ____ 58	Ludzie wody _____ 175
Placówki medyczne _____ 59	Uczta z Sibiu _____ 189
Telefony alarmowe _____ 60	Ciemność, widzę ciemność! _____ 198
Malezja w pigułce _____ 63	Pięć dekad absolutu _____ 205
Małpi symbol _____ 64	Sułtan w dom _____ 209
Leśna zagłada _____ 65	Singapur w pigułce _____ 215
Język malajski _____ 69	Ojciec Singapurczyków _____ 216
Kalendarium historyczne _____ 72–73	Singapur po kosztach _____ 218
Meczetowy <i>savoir-vivre</i> _____ 75	Chińska fuza _____ 223
Państwo w państwie _____ 77	Pamiętajcie o ogrodach _____ 227
Dla radzy herbatka z mlekiem _____ 80	W zaułkach Tiong Bahru _____ 228
Nie wyjeżdżaj z Malezji, zanim nie skosztujesz... _____ 83	Ja nie chciałem, panie władzo... _____ 229
	Krab po singapursku _____ 233

Atrakcje Malezji, Singapuru i Brunei

MIEJSCA NIEZWYKŁE

Eklektyczne Kuala Lumpur

Chaotyczna stołeczna metropolia malajska, którą warto odwiedzić choć na dzień lub dwa, by zobaczyć słynne Petronas Towers, imponujące meczety, kilka ciekawych zabytków epoki kolonialnej oraz gwarne dzielnice mniejszości chińskiej i hinduskiej.

Kolonialna Malakka

W tym niewielkim mieście historia Malezji przemawia z każdego budynku z czasów kolonialnych. Swoje ślady zostawiali tu kolejno Portugalczycy, Holendrzy i Brytyjczycy. Malakka słynie też z ulicznych targów z jedzeniem.

Kosmopolityczny Singapur

Połączenie tradycji z nowoczesnością to znak rozpoznawczy tego miasta-państwa, które kilka dekad wstecz było nazywane jednym z tygrysów azjatyckiej ekonomii. Dzień można tu zacząć w tanim hostelu Chinatown, a zakończyć, pijąc drinka na dachu wieżowca z widokiem na światła metropolii.

Kup książkę

Poleć książkę

Kolorowe Georgetown

Tygiel etniczny, architektoniczny i kulinarny, stolica mniejszości chińskiej w Malezji, słynąca z zabytków epoki kolonialnej, świątyni kilku wyznań i... murali. W Georgetown kolonialna atmosfera łączy się ze współczesną kulturą malajską.

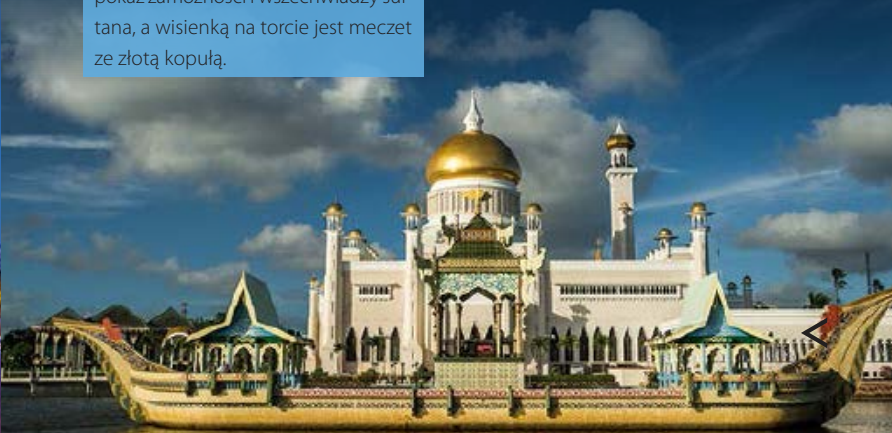
Nieodkryte Brunei Darussalam

Ta zarządzana przez sułtana muzułmańska monarchia absolutna jest ciekawostką, której nie można pominąć podczas podróży po Borneo. Centrum jej stolicy – Bandar Seri Begawan – to pokaz zamożności i wszechwładzy sułtana, a wisienką na torcie jest meczet ze złotą kopułą.

Egzotyczne Kuching

Najciekawsze miasto Malezji Wschodniej. Wielokulturowa stolica Sarawaku przyciąga egzotyka, licznymi zabytkami, barwną dzielnicą Chinatown i arcyciekawymi obszarami chronionymi w okolicach.

Kup książkę

Poleć książkę

SKARBY PRZYRODY I KRAJOBRAZU

Plaże wyspy Tioman

Kilkakrotnie honorowana tytułem „najpiękniejszej wyspy świata” Tioman to spełnienie marzeń o tropikach. Plaże jak z obrazka, bogate podwodne życie raf koralowych i świeże owoce morza na kolację – to tylko wybrane atrakcje tego skrawka ziemskiego raju.

Park Narodowy Taman Negara

Najstarsza dżungla świata czeka nie tylko na samotnych śmiałków, ale także na rodziny z dziećmi. Szlaki wędrowskie są tu dopasowane do możliwości wszystkich odwiedzających. Nie można pominąć spaceru mostami zawieszonymi w koronach drzew!

Park Narodowy Gunung Mulu

Skalne miasta i podziemne labirynty w otoczeniu dzikich lasów deszczowych – borneański skarb przyrody pod opieką UNESCO.

Plantacje herbaty na Wyżynie Camerona

Falujące wzgórza pełne zielonych herbacianych krzewów to znak rozpoznawczy wyżyn Półwyspu Malajskiego. Wędrowka pomiędzy nimi będzie niezapomnianym doświadczeniem.

Podwodny świat u wybrzeży Sabah

Nie trzeba być profesjonalnym nurkiem, żeby cieszyć oczy podwodnym bogactwem północnej części Borneo. Tutejsze archipelagi należą pod tym względem do najbogatszych w kraju i kuszą miłośników snorkelingu. Szczególną sławą cieszą się wyspy Semporna.

Przyroda okolic Kuching

Ze stolicą regionu Sarawak sąsiadują lądowe i morskie obszary chronione, w których można podziwiać m.in. dziewiczą przyrodę lasów namorzynowych, mokradeł i bagien, a także orangutany, łuskowce, delfiny i morskie żółwie.

Borneańskie orangutany

Ten zagrożony wyginięciem gatunek małp bytuje już tylko na Borneo i indonezyjskiej Sumatrze. W tutejszych rezerwach stworzono im warunki do życia zbliżone do naturalnych, a Sepilok i Semenggoh są jednymi z najpopularniejszych takich miejsc.

Kup książkę

Poleć książkę

Sumatry. Graniczną datą w dziejach Penangu jest jednak rok 1786, kiedy do wybrzeży wyspy dotarł kapitan Francis Light. Uznał, że jest to odpowiednie miejsce na bazę do poszerzenia brytyjskich wpływów w regionie oraz na strategiczny port. Cesja wyspy została wynegocjowana z sułtanem regionu Kedah w zamian za wsparcie militarne (jego niezadowolający zakres był przyczyną późniejszych sporów), a wkrótce potem wzniesiono tu

pierwsze zabudowania forteczne – stojący do dziś fort Cornwallis.

Gdy Georgetown ustanowiono wolną strefą ekonomiczną, do tutejszego portu każdego roku przybywało tysiące statków. W XIX w. z wyspy eksportowano wielkie ilości m.in. przypraw (wiele z nich produkowano lokalnie) oraz cyny, swoje oddziały zakładały tu znane instytucje finansowe. Miasto było przez pewien czas stolicą brytyjskich „osiedli

nad cieśninami”, rolę tę później przejął strategicznie położony Singapur. Tak jak w innych regionalnych centrach handlu masowo osiedlali się tu kupcy i robotnicy w poszukiwaniu szansy na nowe, lepsze życie. Przeważali wśród nich Chińczycy, którzy do dziś stanowią większą część populacji Georgetown (ok. 53%).

W czasie I wojny światowej doszło tu do morskiej bitwy o Penang, podczas której niemiecki krążownik SMS „Emden” zatopił statki należące do Francuzów oraz Rosjan. Drugi globalny konflikt przyniósł brutalne rządy Japończyków, którzy dokonywali czystek na miejscowej ludności. Samo miasto – mimo bombardowań – nie ucierpiało znacząco. W czasach powojennych rząd Maleszji postawił na rozwój Kuala Lumpur, a Georgetown przez długi czas przeżywało kryzys ekonomiczny. Trend ten uległ zmianom dopiero niedawno.

WARTO ZOBACZYĆ

Centrum Georgetown zajmuje najdalej wysunięty na wschód cypel wyspy Penang. Po mieście można poruszać się, korzystając z autobusów miejskich lub wynajętych rowerów. Miasto jest bogate

w historyczne zabytki (dalej opisano tylko wybrane), a ich szczegółowy spis zawierają materiały, które można dostać w punkcie informacji turystycznej.

Zlokalizowana w północnej części centrum nadmorska **Esplanada** (Lebuah Light) należy do najstarszych części Georgetown. To tutaj w 1786 r. przybył kapitan Light, który niedługo potem zlecił budowę **fortu Cornwallis** **📍 wschodnia część Esplanady, 9.00–19.00, 20 MYR**. Choć budowla ta miała za założenia pełnić funkcje obronne, w historii zapisała się raczej jako centrum brytyjskiej administracji. Dziś można tu zobaczyć zabytkowe działa i dobudowaną w 1799 r. kaplicę, w której udzielano ślubów. Warta uwagi jest też zabytkowa latarnia morska o wysokości 21 m oparta na szkielecie ze stali. W zachodniej części Esplanady wyróżnia się **wiktoriański ratusz** z 1903 r. (nieдоступny dla odwiedzających), który do dziś pełni funkcje związane z regionalną administracją.

Chińczyk Yeap Chor Ee był znanym filantropem, który dorobił się w kolonialnym Georgetown fortuny m.in. na handlu nieruchomościami. Był on niedoścignionym wzorem dla emigrantów

▼ Kolonialna architektura Georgetown

Kup książkę

Poleć książkę

Sztuka z murów

Dla podróżnych, którzy czują się zmęczeni zwiedzaniem świątyń i kolonialnej architektury, Georgetown ma propozycję nie do odrzucenia – przechadzkę szlakiem ulicznych dzieł sztuki. Są one stosunkowo świeżą atrakcją – realizację pierwszych murali władze miejskie zleciły w 2012 r. Ernestowi Zacharevicowi (www.ernestzacharevic.com), młodemu artyście pochodzenia litewskiego, później dołączyli do przedsięwzięcia

Jako ciekawostkę warto dodać, że mural autorstwa Zacharevica znajduje się także w Polsce. Przedstawia on dzieci bawiące się na placu zabaw, a sporządzono go w 2015 r. w Warszawie na ścianie starej praskiej kamienicy. Odbyło się to w ramach festiwalu Street Art Doping.

◆ **Dzieci na rowerze** (Lebuh Armenian) – najczęściej fotografowany mural Georgetown: dzieci „domalowano” do prawdziwego roweru.

inni twórcy. Celem tego projektu było uatrakcyjnienie zabytkowej przestrzeni Georgetown poprzez zestawienie jej ze sztuką współczesną. Kilka lat później zamówiono kolekcję metalowych instalacji, którymi zajął się malezyjski kolektyw Sculpture at Work (www.sculptureatwork.com). Wszystkie te dzieła nawiązują do historii, kultury oraz życia miejskiego stolicy wyspy Penang. Niektóre mają charakter poważny, a inne humorystyczny. Poniżej wspomniano najbardziej popularne. Broszurę z dokładnymi opisami wyglądu oraz lokalizacji wszystkich ulicznych dzieł można dostać w punkcie informacji turystycznej lub pobrać z jego strony internetowej.

◆ **Dziewczynka kung-fu** (Lebuh Muntri) – „oparta” o okienne dachówki adepta chińskich sztuk walki zdaje się stąpać po drutach wysokiego napięcia.

◆ **Kierowca rikszy** (Jalan Penang) – widok dobrze znany z ulic Georgetown: znudzony rikszarz czeka na klientów pod chroniącą go przed słońcem parasolką.

◆ **Jedna noga kopie wszystko** (Lebuh Muntri) – instalacja humorystycznie przedstawiająca służących pochodzących z prowincji Guangdong.

◆ **Ting ting thong** (Lorong Seck Chuan) – rzeźba z metalu poświęcona handlarzom lubianych lokalnych łakoci

▲ Wewnątrz willi Cheong Fatt Tze

z Państwa Środka, ponieważ przybył na wyspę Penang bez grosza przy duszy, a umierając w 1952 r., pozostawił po sobie finansowe imperium. **Dom Yeap Chor Ee** 📍 4 Lebu Penang, www.houseyce.com, pn.–pt. 10.00–18.00, 13 MYR to doskonały przykład dawnej wystawnej architektury kupieckiej. Zorganizowana tu ekspozycja jest poświęcona życiu właściciela i wielu pokoleń migrujących Chińczyków.

Muzeum Stanu Penang 📍 Lebu Farquhar, www.penangmuseum.gov.my, sb.–czw. 9.00–17.00, 1 MYR urządzono w dawnym budynku szkoły średniej, która działała tu od 1821 r. przez ponad sto lat. Ekspozycje nawiązują do historii regionu oraz kultury jego mieszkańców, w części kompleksu zorganizowano galerię. Warte uwagi są obrazy olejne brytyjskiego kapitana Robert Smitha. (W lecie 2017 r. rozpoczęły się prace renowacyjne, które mają potrwać trzy lata).

W sąsiedztwie muzeum znajdują się dwa obiekty sakralne. Budowę **katedry Wniebowzięcia** 📍 Lebu Farquhar, [wstęp wolny](#) rozpoczęto tuż po przybyciu na Penang Francisca Lighta, ale skończono

w 1861 r. Świątynię wybudowano na planie krzyża. Do charakterystycznych elementów należą dwie frontowe wieże. Konsekrowany w 1819 r. **kościół św. Jerzego** 📍 Lebu Farquhar, [wstęp wolny](#) jest najstarszym zбором anglikańskim w południowo-wschodniej Azji. W czasie japońskiej okupacji został ograbiony z cennych przedmiotów sakralnych. Znajdująca się obok niewielka kaplica jest dedykowana założycielowi miasta.

Wolno stojąca **willa Cheong Fatt Tze** 📍 14 Lebu Leith, www.cheongfattzemandation.com, [wycieczki z przewodnikiem codz. o 11.00, 14.00 i 15.30, 17 MYR](#) jest po domu Yeap Chor Ee kolejnym przykładem luksusowej architektury epoki kolonialnej. Budynek posiada pięć dziedzińców (tradycyjny element chińskiej architektury) i 38 pokoi. Ze względu na kolor zewnętrznych ścian kompleks bywa nazywany Niebieskim (kolor taki uzyskiwano z roślin indygowca). Barwa ta obniżała temperaturę pomieszczeń, co jest bardzo pożądane w tropikalnym klimacie. Prócz muzeum znajduje się tutaj butikowy hotel (pokoje kosztują 800–1000 MYR).

Kup książkę

Poleć książkę

▲ Świątynia hinduistyczna Sri Mahamariamman

Taoistyczna **świątynia Kuan Yin Teng**

i **Jalan Masjid Kapitan Keling, wstęp wolny** powstała na początku XVIII w. i poświęcono ją Mazu, patronce morza. W czasach gwałtownego rozwoju miasta patronat przekazano bogini Guanyin, kojarzonej z miłosierdziem. Obiekt służył w tych czasach rozstrzygnięciu sporów między chińskimi społecznościami z prowincji Fujian i Guangdong. Świątynia przetrwała bez szwanku wiele trudnych okresów w historii Georgetown, m.in. japońską okupację, przez co przypisuje jej się cudowne właściwości.

Dalej na południe przy tej samej ulicy stoi odrestaurowany **★ meczet Kapitan Keling** **i skrzyżowanie z Lebuh Buckingham, wstęp wolny**. Służył pochodzącej z Indii społeczności muzułmańskiej już od pierwszych lat XIX w., a dzisiejszy wygląd zawdzięcza przebudowie z 1930 r. W architekturze widoczne są m.in. wpływy mogolskie (np. kopuła), a ściany wewnątrz zdobi piękna kaligrafia z florystyczno-geometrycznymi wzorami.

W XIX w. do nowo powstałego Georgetown przybyła duża liczba osie-

dleńców z Indii, które w tych czasach również znajdowały się pod brytyjskimi wpływami. Przydzielono im najpierw ulicę Lebuh Chulia, jednak z upływem czasu – m.in. przez napływ imigrantów z Chin – lokalizacja ta uległa zmianie. Współcześnie Lebuh Pasar jest najbardziej znaną strefą handlową **Małych Indii**. Z głośników zawsze słychać tam bollywoodzką muzykę. W okolicy warto zajrzeć do **★ świątyni Sri Mahamariamman**

i Lebuh Queen, wstęp wolny, najstarszego w mieście miejsca hinduskiego kultu (1833). Jest ona poświęcona bogini, którą w mitologii południowych Indii uważa się za patronkę deszczu. Najważniejsze uroczystości odbywają się tutaj podczas festiwalu Navratri (przełom września i października).

Kompleksy zwane *kongsi* stanowiły w dawnych czasach miejsca spotkań chińskich klanów – imigrantów o wspólnych korzeniach i nazwisku. W Georgetown jest ich mnóstwo, a **★ Khoo Kongsi** **i 18 Cannon Square, www.khoocongsi.com.ny, 9.00–17.00, 10 MYR**, należący do rodu Khoo, jest jednym z najbardziej

Penang znad talerza

Wyspa Penang bryluje w zestawieniach dotyczących najbogatszej oferty gastronomicznej Malezji. Wynika to zarówno z wielokulturowości wyspy, jak i zamiłowania mieszkańców do kulinarnych eksperymentów. Kuchmistrze z Georgetown potrafią przekształcić znane dania w bardziej wymyślne odpowiedniki, których na próżno szukać w innych zakątkach kraju. Poniżej wymieniono kilka najpopularniejszych potraw.

- ◆ **asam laksa** – wariacja na temat znanej malezyjskiej zupy. Jej wersję z Penang sporządza się na bazie makreli z dodatkiem wyrazistych przypraw, m.in. trawy cytrynowej oraz galangalu. Wybornie smakuje doprawiona pastą z krewetek
- ◆ **popiah** – rodzaj sajgonek popularny wśród chińskiej społeczności Hokkien. Cienki naleśnik służy do zawijania m.in. owoców morza, kielków

fasoli mung, smażonej szalotki i jajek. Całość macza się w słodko-pikantnym sosie chilli

- ◆ **nasi kandar** – to słynne w północnej Malezji danie *halal* wywodzi się ponoć z Georgetown i właśnie tutaj smakuje najlepiej. Do solidnej porcji ryżu dodaje się różne gatunki pachnących curry. Gęste i pożywne
- ◆ **char kway teow** – lokalna odmiana tego słynnego chińskiego dania w postaci smażonych nudli przyrządzanych z kaczych jaj. Jedno z najczęściej spotykanych dań kuchni ulicznej na wyspie Penang, często podane na liściu bananowca
- ◆ **chendul** – kawałki lodu w mleczku kokosowym wzbogacone zieloną galaretką ryżową i czerwoną fasolką. Nawet jeśli brzmi osobliwie, to smakuje wyśmienicie. Po smacznym posiłku nie można przecież zapominać o deserze

▲ Khoo Kongsi

wystawnych. Był to jeden z pięciu bardziej wpływowych klanów w mieście wywodzących się ze społeczności Hokkien. W XIX w. zabudowania tego typu były swoistym miastem w mieście – w obrębie jednego budynku działały m.in. placówka edukacyjna, finansowa i in. O zamożności rodu Khoo świadczy przepych głównej hali. Niemal każdy jej element ma zdobienia wykonane ze szczególną dbałością o detale, które są dziełem rzemieślników z Państwa Środka. Niezwykłą atmosferę potęgują zwisające z sufitu kolorowe lampiony. Khoo Kongsi to jedna z najchętniej odwiedzanych przez turystów części Georgetown, również ze względu na obecność w pobliżu popularnych murali (zwłaszcza przy Lebuh Armenian, zob. ramka *Sztuka z murów*, s. 123).

W zabytkowej **rezydencji Pinang Peranakan** www.pinangperanakanman-sion.com.my, 29 Lebuh Gereja, 9.30–17.30, 20 MYR urządzono muzeum poświęcone historii i kulturze Peranakan (zob. ramka *Chińska fuzja*, s. 223). W XIX w. należała do Chung Keng Quee, chińskiego kapitana Georgetown. To jedno z najlepszych

muzeów w regionie poświęconych tej tematyce (inne można znaleźć m.in. w Malakce czy Singapurze). Wszystkie ekspozycje traktują o tradycji Chińczyków znad cieśnin, która do dziś jest pielęgnowana przez jej spadkobierców.

Nie wszyscy Chińczycy, którzy osiedlili się w Georgetown w czasach kolonialnych, zostali znanymi kupcami i filantropami. Większość z nich żyła w skromnych warunkach, trudniąc się mniej prestiżowymi zajęciami – byli tragarzami, służącymi lub rybakami. To właśnie ta grupa społeczna, począwszy od końca XIX w., osiedlała się w drewnianych **klanowych osiedlach na wodzie** (wzdłuż Pengkalalan Weld). Nie zmieniło to znanego wśród zamożniejszych Chińczyków porządku organizacyjnego – każde z tych skupisk gromadziło mieszkańców o tożsamym nazwisku. Ich potomkowie mieszkają tutaj do dziś, a obserwacja codziennego życia tych dzielnic umożliwia poznanie Georgetown od innej strony. Niektóre z osiedli mają charakter turystyczny (np. osiedle Chew), a inne zachowały swój pierwotny urok sprzed lat.

Na spotkanie ze słoniem

Bywa, że nawet podczas odwiedzin w kilku parkach narodowych nie zobaczy się dzikich zwierząt w ich naturalnym środowisku. Jeśli wybierając się do Malezji, marzyliśmy o spotkaniu ze słoniami, warto odwiedzić **Centrum Ochrony Słoni Kuala Gandah** (www.wildlife.gov.my, stan Pahang, ok. 110 km na północny wschód od

Kuala Lumpur, 8.00–13.00 i 14.30–16.30, wstęp wolny, przewodnik od 10 MYR). To jedna z głównych instytucji w kraju, która profesjonalnie opiekuje się tymi potężnymi ssakami. Można tam być przy ich karmieniu albo zobaczyć słoniową kąpiel. Zwierzęta są w centrum traktowane z dużym szacunkiem. Taka atrakcja nie ma nic wspólnego

z tradycyjnym zwiedzaniem na masywnej skale, z tego też względu są codzienne limity odwiedzających. Lepiej więc, planując wyjazd do Malezji, zarezerwować wizytę w centrum z wyprzedzeniem.

Informacje praktyczne. Centrum znajduje się ok. 50 km północny zachód od miasta Temerloh, z dala od

przebiegającej tędy głównej drogi E8. Z powodu utrudnionego dostępu większość turystów decyduje się na odwiedzinę w formie zorganizowanej – wycieczki takie są w ofercie wielu agencji w malezyjskiej stolicy (100–150 MYR i więcej, zależy od liczby uczestników) oraz innych okolicznych miastach, np. w Jerantut.

Kup książkę

Poleć książkę

Kuching

Obfitujące w zabytki Kuching jest zdecydowanie najciekawszym miastem Malezji Wschodniej. Stolica Sarawaku zaskoczy podróżnych śladami kolonialnej przeszłości widocznymi na każdym kroku oraz wielokulturowością na miarę azjatyckich metropolii. W przeciwieństwie do Kota Kinabalu, największego ośrodka regionu Sabah, można tu atrakcyjnie spędzić kilka dni. Na turystów czekają m.in. arcyciekawe muzea, malownicza nadrzeczna promenada oraz rozległa dzielnica Chinatown oferująca kuchnię z różnych zakątków Państwa Środka. Kuching jest znane jako „miasto kotów” – w nazwie miasta zawarte jest malajskie słowo *kucing* oznaczające kota – a pomniki tych domowych zwierząt zdobią wiele tutejszych skwerów i ulic. Atrakcyjne są również okolice stolicy wraz z parkami narodowymi o unikatowej i bogatej przyrodzie charakterystycznej dla Malezji – z orangutanami, żółwiami morskimi i potężnymi kwiatami bukietnicy.

ponad dekadę później region został przekazany brytyjskiemu awanturnikowi Jamesowi Brooke'owi w podzięce za pomoc sultanowi w powstrzymaniu groźnej rebelii (zob. ramka *Dla radży herbatka z mlekiem*, s. 80). Od tamtej pory Kuching rozwijało się w szybkim tempie, a nowi zarządcy uczynili z niego miasto na miarę XX w. – powstały m.in. pierwsze szpitale i budynki użyteczności publicznej, a także system odprowadzający ścieki. Terytoria kontrolowane przez ród Brooke'ów powiększały się z upływem dekad, lecz Kuching ze swoim reprezentacyjnym fortem Margherita pozostał ich główną siedzibą. W czasie II wojny światowej miasto wpadło w ręce Japończyków. Wcześniej jego obronę wspomogły m.in. oddziały wojsk indyjskich. W okolicy funkcjonował wówczas niesławny obóz Batu Lintang, w którym więziono jeńców nieprzyjaciela. Jako jeden z nielicznych ośrodków Malezji Wschodniej Kuching uniknęło bombardowań, dlatego tutejsza starówka należy do najlepiej zachowanych w borneańskiej części kraju.

HISTORIA

Kuching zostało założone w latach 20. XIX w., kiedy to Sarawak wchodził jeszcze w skład Imperium Brunejskiego. Niewiele

WARTO ZOBACZYĆ

Centrum Kuching rozciąga się wzdłuż obu brzegów rzeki Sarawak, jednak większość

▼ Meczecet Kuching

Kup książkę

Poleć książkę

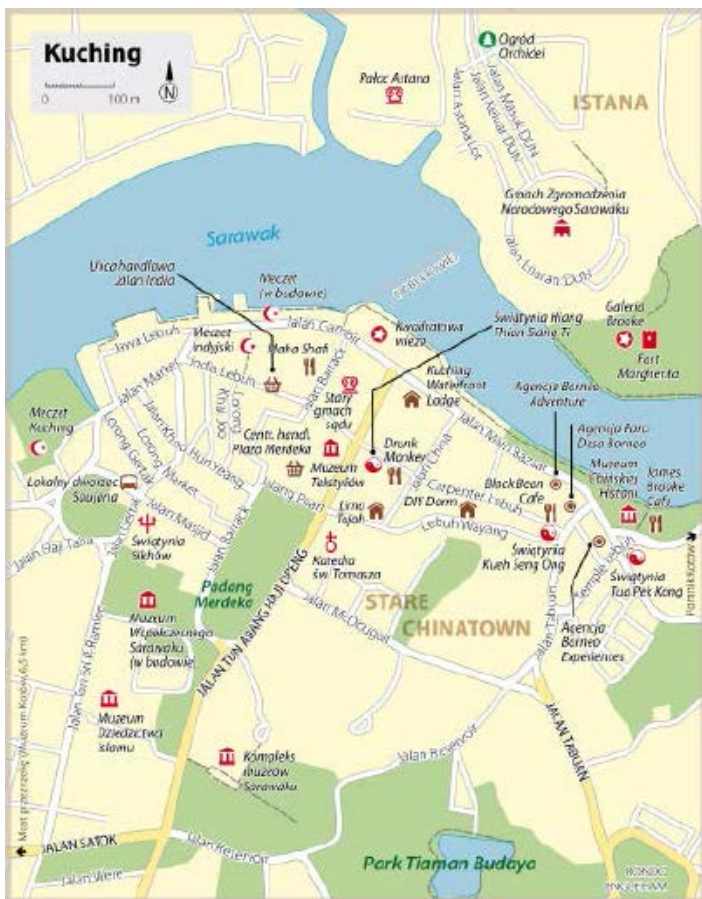

głównych atrakcji znajduje się na południe od jej nurtu. Odległości między nimi pozwolą na piesze zwiedzanie, a po całym dniu do hotelu można wrócić taksówką. Turystycznym sercem miasta jest ulica Jalan Carpenter zwana Starym Chinatown, w przeciwieństwie do Nowego Chinatown usytuowanego wzdłuż biegnącej dalej na wschód ulicy Jalan Padungan.

Muzeum Chińskiej Historii wschodni kraniec Jalan Main Bazaar, pn.–pt. 9.00–16.45, sb.–nd. 10.00–16.00, wstęp wolny. Wystawy tego obiektu są ciekawym

wprowadzeniem do dziejów chińskiej społeczności Sarawaku. Ilustrują różnice między emigrantami z poszczególnych regionów Państwa Środka, a także prezentują ich kulturę i tradycje. Gmach muzealny jest zabytkowy, a od 1912 r. był siedzibą chińskiej izby handlowej.

Naprzeciwko Muzeum Chińskiej Historii, na niewielkim wzgórzu z widokiem na rzekę znajduje się **świątynia Tua Pek Kong** 9.00–16.30, wstęp wolny. Jest to najstarsza chińska świątynia w Kuching. Jej dzieje sięgają czasów

oprac. M. Kroczyk

przed przybyciem do miasta Jamesa Brooke'a. Jest podobno idealnie położona pod względem zasad *feng shui* (to wywodząca się z Państwa Środka sztuka planowania przestrzeni). Możliwe, że jest w tym ziarno prawdy, obiekt przetrwał bowiem potężny pożar w 1884 r. W świątyni oddaje się cześć bóstwu Tua Pek Kong, które jest uważane za opiekuna zamorskich Chińczyków.

Razem z równoległą Jalan Main Bazaar **Jalan Carpenter** jest ulicą, która współtworzy historyczne centrum Kuching. Tu w XIX w. osiedlali się chińscy kupcy oraz rzemieślnicy. Do jednego z ich fachów nawiązuje też jej nazwa – znajdowało się tu dawniej wiele zakładów stolarskich. Mimo częściowo turystycznego charakteru życie toczy się tu własnym tempem. Nie brakuje prostych chińskich jadłodajni, sklepów z antykami i obiektów kultu. Jednym z nich jest **świątynia Kueh Seng Ong** **i** **wschodni kraniec Jalan Ong Ewe Hai**, przedłużenie **Jalan Carpenter, wstęp wolny** poświęcona chłopcu, który wstawił się

bohaterką postawą podczas pożaru miasta w 1884 r. Stojąc na dachu pobliskiego budynku, machał wielkim wachlarzem z liści palmowych, aby zmienić kierunek wiatru. Warto też zajrzeć do **świątyni Hiang Thian Siang Ti** **i** **zachodnia część Jalan Carpenter, wstęp wolny** założonej przez społeczność Teochew. Naprzeciwko niej znajduje się „dobudówka”, która służyła dawniej jako scena do występów teatralnych, a dziś rozkładane są przy niej stoiska z daniami lokalnej kuchni.

Spacerując od Muzeum Chińskiej Historii na zachód wzdłuż rzeki Sarawak, wkrótce dotrze się do grupy budynków przypominających o kolonialnej historii Kuching. **Stary gmach sądu** **i** **zachodni kraniec Jalan Main Bazaar** jest najbardziej reprezentacyjnym z nich. Kompleks oddano do użytku w 1874 r. Wówczas jego sale zajmowała administracja brytyjskich zarządców miasta (w tym sąd, stąd dzisiejsza nazwa). W późniejszych czasach dobudowano charakterystyczną wieżę zegarową i niewielki

PROGRAM PARTNERSKI

GRUPY WYDAWNICZEJ HELION

1. ZAREJESTRUJ SIĘ
2. PREZENTUJ KSIĄŻKI
3. ZBIERAJ PROWIZJĘ

Zmień swoją stronę WWW
w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA WYDAWNICZA

 Helion SA

travelbook

Travelbook to Twój niezastąpiony towarzysz podróży. Wskaże Ci najważniejsze atrakcje, podpowie, czego szukać poza głównymi szlakami, i wprowadzi w świat miejscowych obyczajów. Znajdziesz w nim opisy najciekawszych regionów i miast, a sprawdzone informacje praktyczne umożliwią staranne zaplanowanie podróży.

Malezja, Singapur i Brunei

Malezja wraz z Singapurem i sultanatem Brunei tworzą niezwykley kalejdoskop kultur, krajobrazów i smaków. Unikatowe bogactwo regionu pozwala w ciągu nawet krótkiej wizyty zaczerpnąć atmosfery nowoczesnych azjatyckich miast, odwiedzić wsie egzotycznych plemion, odkryć dziewicze plaże i zobaczyć podwodny świat Morza Południowocchińskiego, odbyć trekking przez równikowe lasy deszczowe i zakosztować kilku odmian kuchni azjatyckich – by wymienić tylko niektóre z doświadczeń podróżniczych czekających na przybywających tu obywateli.

Nowoczesne **metropolie**

Zabytki epoki kolonialnej

Sztuka uliczna

Dzике **las** równikowe

Wsie mniejszości etnicznych

Plaże i rafy koralowe

Księgarnia internetowa:
<http://bezdroza.pl>

Zamówienia telefoniczne:
0 801 339900
0 601 339900

 Bezdroża

Sprawdź najnowsze promocje:
● <http://bezdroza.pl/promocje>
Przewodniki najchętniej czytane
● <http://bezdroza.pl/bestsellery>
Zamów informator podróżniczy:
● <http://bezdroza.pl/newsletter>

Helion SA
ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
tel.: 32 230 98 63
e-mail: bezdroza@bezdroza.pl
<http://bezdroza.pl>

ebook dostępny wyłącznie na:
ebookpoint.PL

ISBN 978-83-283-4160-9

Cena 26,90 zł